

Projev na celostátní konferenci Komunistické strany Číny o propagační práci (Mao Ce-tung, 1957)

Soudruzi,

Tato konference se velmi podařila. Vyvstalo zde mnoho otázek a mnoho jsme se naučili. Pronesutě několik poznámek k otázkám, které zde soudruzi probírali.

Žijeme v období velké společenské změny. Čínskou společností zmítají velké změny už dlouho. Válka Odporu proti Japonsku byla jedno z období velké změny, další byla Válka za osvobození. Současné změny však mají hlubší povahu než ony předchozí. Nyní budujeme socialismus. Stamilióny lidí se účastní hnutí za socialistickou transformaci. Napříč zemí se mění třídní vztahy. Změny pocítily jak řemeslnická a zemědělská maloburžoazie, tak buržoazie průmyslu a obchodu. Společenský a hospodářský řád se změnil; individuální ekonomika byla přetvořena v ekonomiku kolektivní, a kapitalistické soukromé vlastníci se přetváří v socialistické veřejné vlastnictví. Změny takového rozsahu se samozřejmě odráží v lidských myslích. Vědomí člověka je určováno jeho společenským bytím. Tyto velké změny v našem společenském systému se odráží různě napříč lidmi z různých tříd, vrstev a společenských skupin. Masy je dychtivě podporují, jelikož život sám potvrdil, že pro Čínu je jediným východiskem socialismus. Svržení starého společenského zřízení a nastolení nového, zřízení socialismu, znamená velký boj, velkou změnu ve společenském systému a ve vztazích mezi lidmi. Nutno říci, že situace je v zásadě spolehlivá. Nový společenský systém se právě ustavil a potřebuje čas na své upevnění. Nelze se domnívat, že se nový systém může úplně konsolidovat hned v okamžiku, kdy byl nastolen. To je nemožné. Musí se upevňovat krok za krokem. Abychom dosáhli jeho konečné konsolidace, je nutné nejen uskutečnit socialistickou industrializaci země a důkladně provést socialistickou revoluci na hospodářské frontě, ale je nutné také na politické a ideologické frontě stále a úporně vést socialistický revoluční boj a uskutečňovat socialistickou výchovu. Vedle toho je třeba, aby spolupůsobily ještě různé mezinárodní podmínky. Boj za upevnění socialistického systému, boj „kdo s koho“ mezi socialismem a kapitalismem si vyžádá v naší zemi ještě velmi dlouhého historického období. Ale musíme si všichni uvědomit, že nový socialistický systém bude zaručeně upevněn. Socialistický stát s moderním průmyslem, s moderním zemědělstvím, s moderní vědou a kulturou rozhodně vybudovat dokážeme. Toto je má první poznámka.

Za druhé: Situace ohledně intelektuálů v naší zemi. Žádné přesné statistiky o počtu intelektuálů v Číně nejsou k dispozici. Odhaduje se, že je jich okolo pěti milionů, všech druhů včetně vyšších i běžných (ordinary). Naprostá většina z těchto pěti milionů jsou vlastenci, milují naši Lidovou republiku a jsou ochotni sloužit lidu a socialistickému státu. Menšina však socialistický systém přímo nevítá a moc radosti z něho nemají. Ohledně socialismu jsou stále skeptičtí, ale když jde o to postavit se imperialismu, tak jsou vlastenečtí. Počet intelektuálů, kteří se chovají nepřátelsky k našemu státu, je zcela nepatrný. Tito lidé nemají náš stát, stát diktatury proletariátu, rádi a s tesklivou touhou vzpomínají na starou společnost. Kdykoli se naskytne příležitost, budou vyvolávat zmatky s úmyslem svrhnout komunistickou stranu a obnovit starou Čínu. Jsou to lidé, kteří mezi linií proletářskou a buržoazní, mezi linií socialistickou a kapitalistickou tvrději volí tu druhou. Tato druhá linie je prakticky neuskutečnitelná, a proto jsou vlastně připraveni kapitulovat před imperialismem, feudalismem a byrokratickým kapitalismem. Takové lidi lze nalézt v kruzích

politických, průmyslových, obchodních, kulturních, pedagogických, vědeckých, technických i náboženských. Jsou to živly krajně reakční. Činní pouze 1, 2 nebo 3 procenta z 5 milionů intelektuálů. Naprostá většina, nebo něco přes 90 procent z celých 5 milionů, v různé míře socialistické zřízení podporují. Mnoho z nich ještě nemají úplně jasno, jak v socialismu pracovat a jak chápat, zvládat a řešit mnoho nových problémů.

Pokud jde o přístup těchto pěti milionů intelektuálů k marxismu, lze říci, že přes deset procent z nich, sestávající z komunistů a sympatizantů, je s marxismem relativně dobře obeznámeno a zaujímají pevné stanovisko — stanovisko proletariátu. Mezi celkem pěti miliony tvoří menšinu, jsou ale jádrem, mocnou silou. Většina si přeje marxismus studovat a něco málo se již naučili, ještě s ním ale nejsou dobře obeznámeni. Někteří jsou stále na pochybách, jejich postoj není ještě pevný a v okamžicích stresu kolísají. Tato část intelektuálů, tvořící mezi pěti miliony většinu, je stále ve středu. Těch, kteří jsou silně proti marxismu, nebo jsou vůči němu nepřátelští, je velmi málo. Někteří s marxismem ve skutečnosti nesouhlasí, i když na veřejnosti to neřeknou. Takovíto lidé zde budou ještě dlouho a měli bychom jim umožnit nesouhlasit. Vezměte si například některé idealisty. Mohou podporovat socialistický politický a ekonomický systém, ale nesouhlasí s marxistickým světonázorem. Totéž platí pro vlastence v náboženských kruzích. Oni jsou teisté a my jsme ateisté. Nemůžeme je nutit k přijetí marxistického světonázoru. Ve zkratce se dá postoj všech pěti milionů intelektuálů k marxismu shrnout takto: Ti, kteří marxismus podporují a jsou s ním relativně obeznámeni, jsou v menšině, ti, kteří jsou proti němu, jsou také v menšině a většina marxismus podporuje, dobře ho ale nezná a podporují ho v různé míře. Jsou zde tři různé postoje: rozhodný, nerozhodný a antagonistický. Je nutné pochopit, že tak tomu bude ještě po dlouhou dobu. Pokud to nepochopíme, budeme na ostatní klást příliš velké požadavky a zároveň si zadáme úkol příliš malý. Naši soudruzi pracující na propagandě mají za úkol šířit marxismus. To musí být činěno postupně a pořádně, aby jej lidé dobrovolně přijali. K přijetí marxismu lidi nemůžeme nutit, můžeme je pouze přesvědčovat. Pokud během období několika pětiletých plánů přijme marxismus větší množství našich intelektuálů a skrze svou praxi, práci a život, skrze třídní boj, výrobu a vědeckou aktivitu ho slušně pochopí, bude to tak dobře. Doufáme, že se tak stane.

Za třetí: Otázka přetvoření intelektuálů. Naše země je kulturně zaostalá. Na tak rozsáhlou zemi jako je ta naše je pět milionů intelektuálů velmi málo. Bez intelektuálů se nedá naše práce správně odvést a měli bychom se tedy s nimi důkladně spojit. Socialistickou společnost tvoří především tři části lidu: dělníci, rolníci a intelektuálové. Intelektuálové jsou duševní pracující. Jejich práce je ve službách lidu, tedy ve službách dělníků a rolníků. Co se většiny intelektuálů týče, mohou sloužit nové Číně, stejně jako sloužili staré; mohou sloužit proletariátu jako předtím buržoazii. Když sloužili intelektuálové staré Číně, jejich levé křídlo vzdorovalo, střed kolísal a pravé křídlo pevně stálo za svým. Teď, když jde o službu nové společnosti, je tomu naopak. Levé křídlo stojí pevně za svým, střed kolísá (a tato kolísavost v nové společnosti se od té staré liší) a pravé křídlo vzdoruje. Krom toho intelektuálové vzdělávají. Naše noviny vzdělávají lid každý den. Naši spisovatelé a umělci, vědci a technici, profesorové a učitelé vzdělávají studenty, vzdělávají lid. Jelikož vzdělávají a vyučují, je jejich povinností se nejprve sami vzdělat. O to více v současné době velký změn ve společenském zřízení. Během několika posledních let prošli marxistickou výukou a někteří studovali úporně a udělali velké pokroky. Většina má ale před sebou ještě dlouhou cestu, než bude moci kompletně vyměnit svůj buržoazní světonázor za světonázor proletářský. Někteří lidé si přečetli několik marxistických knih a myslí si, že jsou dost učený, avšak to, co si přečetli, neproniklo do jejich mysli, nezapustilo v ní kořeny, takže nevědí, jak toho používat, a jejich třídní cítění zůstává při starém. Jsou i lidé velmi domýšliví a myslí si, když se naučili několika knižními frázím,

že už se jim nikdo nevyrovná, a zvedají nos vysoko až do oblak; kdykoli se však přizene bouře, ukáže se, že jejich stanovisko je velmi odlišné od stanoviska dělníků a většiny pracujících rolníků. Jejich stanovisko je kolísavé a mlhavé, zatímco stanovisko dělníků a většiny pracujících rolníků je pevné a jasné. Je tedy chybné domnívat se, že ti, kdo vzdělávají ostatní, už nemusí být vzděláváni a už nemusí dál studovat, nebo že socialistické přetvoření znamená přetvoření ostatních – statkářů, kapitalistů, jednotlivých výrobců – ale nikoliv intelektuálů. Intelektuálové taktéž potřebují přetvořit, a to nejen ti, kteří nezměnili svůj základní postoj; studovat a přetvářet se by měl každý. Říkám všichni, to včetně všech nás zde přítomných. Okolnosti se neustále mění a člověk se musí učit, chce-li přizpůsobovat své myšlení novým okolnostem. I ti, kdo poměrně dobře zvládli marxismus a poměrně pevně stojí na proletářské pozici, musí se nadále učit, musí vstřebávat to, co je nové, a studovat nové problémy. Dokud intelektuálové nevymytí ze své mysli to, co je chybné, nemohou vzít na bedra úkol vzdělávání ostatních. Přirozeně, musíme se učit, zatímco vzděláváme, a musíme být žáky, zatímco jsme učiteli. Aby mohl být někdo dobrým učitelem, musí být nejprve dobrým žákem. Je mnoho věcí, které se člověk nenaučí pouze z knih; musí se učit od lidí zapojených do výroby, od dělníků, od rolníků a ve škole od studentů, od těch, které sám vyučuje. Dle mého názoru je většina intelektuálů ochotná se vzdělávat. Vzhledem k jejich ochotě je naší povinností jim ve studiu pomoci; musíme jim vhodně pomoci a nesmíme se uchylovat k nátlaku a nucení do studia.

Za čtvrté, otázka začlenění intelektuálů mezi masy dělníků a rolníků. Jelikož mají sloužit masám dělníků a rolníků, musí je intelektuálové nejdříve poznat a seznámit se s jejich životy, prací a myšlením. Pobízíme je k tomu, aby se vydali mezi masy, vydali se do továren a vesnic. Je špatné, pokud nikdy za život nepotkáte dělníka nebo rolníka. Náš statní personál, spisovatelé, umělci, učitelé a vědečtí výzkumníci by se měli chopit každé příležitosti přiblížit se dělníkům nebo rolníkům. Někteří se mohou jít do továrny nebo na vesnici jen tak porozhlédnout; to se dá nazvat „pozorováním květin ze sedla koně“ a je to lepší než nic. Jiní mohou na několik měsíců zůstat, podnikat průzkum a vytvořit si mezi dělníky a rolníky přátelské vztahy; to bychom mohli nazvat „sesednutím za účelem pozorování květin“. A ještě jiní mohou zůstat a po značnou dobu zde bydlet, řekněme dva nebo tři roky nebo ještě déle; toto bychom mohli nazvat „usazením se“. Někteří mezi dělníky a rolníky žijí, například technici v továrnách, technický personál v zemědělství a učitelé ve venkovských školách. Měli by dělat svou práci dobře a s dělníky a rolníky splynout v jedno. Ze sbližování se s dělníky a rolníky bychom měli udělat běžnou praxi, jinak řečeno by to tak velké množství intelektuálů mělo činit. Samozřejmě ne všichni; někteří toho z různých důvodů nejsou schopni, doufáme ale, že jich tak udělá co nejvíce. Stejně tak nemohou jít všichni najednou; mohou se v odlišné časy vydat ve skupinách. V dobách Yen-anu jsme na intelektuály naléhali, aby s dělníky a rolníky navázali přímý kontakt. Mnoho intelektuálů v Yen-anu bylo zmateno a přicházeli s všelijakými podivnými debatami. Sešli jsme se s nimi a poradili jim, aby se vydali mezi masy. Později tak mnoho z nich učinilo a výsledky byly velmi dobré. Dokud se intelektuálové knižní znalosti nespojí s praxí, zůstanou neúplné nebo vskutku velmi neúplné. Intelektuálové získávají zkušenosti našich předchůdců především čtením knih. Samozřejmě, bez čtení knih se nemůžeme obejít, samo o sobě ale problémy neřeší. Člověk musí studovat skutečnou situaci, studovat praktické zkušenosti a faktický materiál a spřátelit se s dělníky a rolníky. Spřátelit se s dělníky a rolníky není jednoduché. Když dnes jdou lidé do továren a vesnic, v některých případech jsou výsledky dobré, v jiných už ne. Hraje tedy roli otázka přístupu nebo postoje, totiž světového názoru člověka. Zastáváme zásadu „ať soupeří sto škol“, a v každém odvětví vědomostí může být škol a směrů mnoho – ve věci světového názoru však existují v naší době v zásadě jen dvě školy, proletářská a buržoazní. Lze zvolit buď první nebo druhou, buď světový názor proletariátu nebo světový názor buržoazie. Komunistický

světonázor je světonázorem proletariátu a žádné jiné třídy. Většina našich intelektuálů dnes pochází ze staré společnosti a z nepracujících rodin. I ti, kteří pocházejí z dělnických nebo rolnických rodin, jsou stále buržoazními intelektuály, jelikož výuka, kterou před osvobozením obdrželi, byla buržoazní výukou a jejich světonázor je v zásadě buržoazní. Pokud se intelektuálové nezbaví starého světonázoru a nevymění ho za proletářský, zůstanou v otázce náhledů, postojů a pocitů vůči dělníkům a rolníkům jako kozel zahradníkem. Dělníci a rolníci jim nesvěří svá srdce. Pokud se intelektuálové mezi dělníky a rolníky začlení a spřátelí se s nimi, pak si mohou marxismus, který se naučili z knih, opravdu osvojit. Abychom skutečně zvládli marxismus, musíme jej studovat nejen z knih, ale hlavně v třídním boji, v praktické práci a v průběhu sbližování se s masami dělníků a rolníků. Jestliže příslušníci naší inteligence přečetli některé marxistické knihy a k tomu ještě v průběhu sbližování se s masami dělníků a rolníků a ve své praktické práci něco z marxismu pochopili, pak budeme všichni hovořit společnou řečí, a to nejenom řečí společnou z hlediska vlastnictví a socialistického zřízení, ale pravděpodobně i řečí společnou z hlediska komunistického světového názoru. Jestliže se to uskuteční, práce nás všech se rozhodně o mnoho zlepší.

Za páté, náprava. Nápravou se rozumí hnutí za nápravu stylu myšlení a práce. Hnutí nápravy komunistické straně probíhala během proti-japonské války, během Války za osvobození a krátce po založení Čínské lidové republiky. Nyní se Ústřední výbor komunistické strany rozhodl, že letos začne ve straně další náprava. Nestraníci se mohou dle svého přání zúčastnit nebo se zdržet. Hlavní bude v této nápravě kritika následujících nesprávných způsobů myšlení a stylů práce – subjektivismu, byrokracie a sektářství. Stejně jako během hnutí nápravy za proti-japonské války bude metodou nejprve studium řady dokumentů a následně na základě tohoto studia zkoumání svého vlastního myšlení a práce a provedení kritiky a sebekritiky za účelem odhalení nedostatků a chyb a podpoření toho, co je správné a dobré. Na jednu stranu musíme být přísní a kritiku i sebekritiku provádět se seriózním a nikoliv povrchním ohledem na chyby a nedostatky a napravit je; na druhou stranu musíme užívat metody „jemného vánku a lehkého deště“ a metody „poučit se z minulých chyb, aby se předešlo budoucím, a léčit nemoc, aby se zachránil pacient,“ a musíme odporovat metodě „zničení člověka jednou ranou“.

Naše strana je velká, velkolepá a správná. To je nutné konstatovat. Máme ale stále nedostatky, což je také nutné konstatovat. Neměli bychom o sobě prohlašovat všechno, ale pouze to co je pravda; zároveň o sobě však nesmíme vyvracet vše, jen to, co je nesprávné. V naší práci převažují úspěchy, stále je zde ale nemálo nedostatků a chyb. Proto potřebujeme hnutí za nápravu. Podryjeme prestiž naší strany, když budeme kritizovat svůj vlastní subjektivismus, byrokracii a sektářství? Domnívám se, že ne. Naopak, poslouží to k posílení prestiže strany. To vyplývá z našeho hnutí nápravy během proti-japonské války. Posílilo to prestiž naší strany, našich stranických soudruhů a našich veteránských kádrů, a také to umožnilo novým kádrům učinit velké pokroky. Kdo z těchto dvou se bojí kritiky, Komunistická strana nebo Kuomintang? Kuomintang. Zakázal kritiku, ale to ho nezachránilo před definitivní porážkou. Komunistická strana se nebojí kritiky. Protože jsme marxisté, na naší straně je pravda, na naší straně jsou základní masy — dělníci a rolníci. Jak jsme kdysi řekli, je hnutí za nápravu stylu myšlení a práce „všeobecným hnutím za marxistickou výchovu”.¹ Hnutí za nápravu stylu znamená, že se celá strana pomocí kritiky a sebekritiky učí marxismu. V průběhu hnutí za nápravu stylu si rozhodně marxismus více osvojíme.

Transformace a výstavba Číny závisí na našem vedení. Až napravíme své myšlení a styl práce, budeme se těšit větší pracovní iniciativě, budeme schopnější a budeme dělat svou práci lépe. Naše

země potřebuje mnoho lidí, kteří celým srdcem slouží masám a věci socialismu, a kteří jsou odhodláni přivodit změny. My komunisté bychom měli být všichni takoví. V minulosti, ve staré Číně, bylo zločinem mluvit o reformách a provinilci byli popravováni a zavíráni. Přesto zde byli odhodlaní reformátoři, kteří byli neohrožení, vydávali knihy a noviny, vzdělávali a organizovali lid a vedli nezdolné boje za každé obtížné situace. Stát, lidově-demokratická diktatura, vydláždila cestu rychlému hospodářskému a kulturní rozvoji naší země. Od ustanovení našeho státu uplynulo pouze několik málo let a lidé už mohou být svědky nevidaného rozkvětu našeho hospodářství, kultury, vzdělání a výzkumu. Ani během výstavby nové Číny se komunisté nebojí žádných těžkostí. Toto všechno ale nemůžeme uskutečnit sami. Potřebujeme mnoho nestraníků s velkými ideály, kteří se budou držet socialistické a komunisté orientace a budou s námi nezdolně bojovat za transformaci a budování naší společnosti. Zajistit lepší život pro několikasetmilionový čínský lid, vybudovat z naší hospodářsky a kulturně zaostalé země bohatý a mocný stát s vysokou úrovní kultury — to je velmi obtížný úkol. A právě proto, abychom mohli lépe zvládnout tento úkol, abychom mohli lépe spolupracovat se všemi čestnými lidmi mimo stranu, kteří si kladou za cíl uskutečnit reformy, musíme rozvíjet hnutí za nápravu stylu myšlení a práce, musíme je rozvíjet jak nyní, tak i v budoucnosti, musíme se neustále zbavovat toho, co je chybné. Důslední materialisté neznají strach. Doufáme, že všichni naši spolubojovníci budou směle brát na sebe odpovědnost a překonávat těžkosti, že se nebudou bát neúspěchů nebo posměchu a že nebudou váhat kritizovat nás komunisty a dávat nám své připomínky. „Kdo se nebojí zemřít rozčtvrcením, má odvahu vyhodit ze sedla i císaře“ — to je nebojácný duch, který potřebujeme v boji za socialismus a komunismus. Co se týče nás, my komunisté bychom měli vytvořit podmínky nápomocné těm, kdo s námi spolupracují, vybudovat s nimi dobré soudružské vztahy a spojit se s nimi v našem společném boji.

Za šesté, otázka jednostrannosti. Jednostrannost znamená absolutizaci v myšlení, tj. metafysický pohled na problémy. Při hodnocení naší práce by bylo jednostranné se domnívat, že vše je kladné nebo zase jen záporné. Stále zbývá pár lidí v Komunistické straně a mnoho mimo ni, kteří toto dělají. Hodnotit vše kladně, to znamená vidět jenom dobré stránky a nevidět stránky špatné, přijímat pouze chválu a nesnášet kritiku. Mluvit o naší práci tak, jako by byla ve všem dobrá, je v rozporu s fakty. Není pravda, že vše je dobré; jsou stále ještě nedostatky a chyby. Ale není také pravda, že vše je špatné, to je také v rozporu s fakty. Je nutné provést rozbor. Negovat všechno, to znamená neučinít žádný rozbor a domnívat se, že jsme neudělali nic dobrého a že tak velké dílo, jako je socialistická výstavba, tak velký boj, jehož se účastní stovky miliónů lidí, je jakoby hromada zmatků, v níž není nic, co by stálo za chválu. I když mezi mnohými lidmi z těch, kteří zastávají takové názory, a těmi, kdo jsou nepřátelští vůči socialistickému zřízení, existuje určitý rozdíl, přece jsou tyto názory velmi chybné a škodlivé a mohou jen podlamovat sebedůvěru lidí. Je chybné hodnotit naši práci jak z hlediska, že vše je kladné, tak z hlediska, že vše je záporné. Měli bychom kritizovat ty, kteří zaujímají takto jednostranný pohled na problémy, ale měli bychom tak činit samozřejmě v duchu „poučit se z minulých chyb, aby se předešlo budoucím, a léčit nemoc, aby se zachránil pacient,“ a měli bychom jim poskytnout pomoc.

Někteří lidé řeknou: Pokud má být vedeno hnutí za nápravu a pokud mají všichni vyjádřit své názory, je jednostrannost nevyhnutelná, a tím, že voláme po odstranění jednostrannosti, ve skutečnosti nechceme, aby se lidé vyjadřovali. Je to pravda? Je přirozeně obtížné, aby byl každý prost veškeré jednostrannosti. Lidé vždy zkoumají a řeší problémy a vyjadřují své názory ve světle svých vlastních zkušeností a nevyhnutelně občas prokážou trochu jednostrannosti. Neměli bychom po nich však chtít, aby postupně svou jednostrannost překonali a nahlíželi na problémy relativně ze všech stran? Dle mého názoru bychom měli. Stagnovali bychom, podporovali bychom

jednostrannost a rozporovali celý účel nápravy, pokud bychom nepožadovali, aby den ode dne a rok od roku více lidí nahlíželo na problémy relativně ze všech stran. Jednostrannost odporuje dialektice. Chceme postupně dialektiku rozšířit mezi lidi a požádat všechny, aby se užívání vědecké dialektické metody postupně naučili. Některé dnes se objevující články jsou okázalé, ale prázdné, bez jakékoliv analýzy problémů nebo odůvodněného argumentu, a nenesou žádné přesvědčení. Takovýchto článků by mělo být čím dál tím méně. Když někdo píše článek, neměl by si ani pomyslet, „Jak chytrý to ale jsem!“ ale měl by se postavit na stejnou rovinu se svými čtenáři. Můžeš být po dlouhá léta součástí revoluce, pokud ale řekneš něco nesprávného, lid tě odmítne tak jako tak. Čím více se budeš naparovat, tím méně to lidé budou snášet a tím méně budou chtít číst tvé články. Svou práci bychom měli dělat upřímně, měli bychom zaujmout analytický postoj, psát přesvědčivě a nikdy si na nic nehrát, jen abychom lidi ohromili.

Někteří říkají, že jednostrannosti je možné se vyhnout psaním dlouhých článků, ale že u krátkých esejí je nevyhnutelná. Musí být krátká esej nutně jednostranná? Jak jsem zrovna řekl, obvykle je obtížné se jednostrannosti vyhnout a není nic hrozného, když se do určitých mezí projeví. Kritice by překáželo, pokud by se po každém požadovalo, aby se na problémy díval absolutně ze všech stran. Všechny nicméně žádáme, aby se pokusili k problémům přistupovat relativně ze všech stran a pokusili se vyvarovat jednostrannosti nejen v článcích dlouhých, ale i krátkých, a to včetně krátkých esejů. Někteří pochybují, zdali je možné provést analýzu v esejí o několika stovkách nebo jednom až dvou tisících slov. Já říkám, proč ne? Nečinil tak Lu Hsun? Metoda analýzy je metoda dialektická. Mluvíme-li o analýze, máme na mysli analýzu rozporů věci. Bez důkladné znalosti života a bez skutečného pochopení daného rozporu nemůže být správná analýza. Lu Hsunovy pozdní eseje jsou tak pronikavé a mocné, a zároveň tak prosty jednostrannosti, právě díky tomu, že tehdy již pochopil dialektiku. Některé Leninovy články by se také daly označit za krátké eseje – jsou satirické a kousavé, avšak bez jednostrannosti. Skoro všechny Lu Hsunovy eseje byly mířené na nepřítele; některé Leninovy eseje byly mířené na nepřítele a ostatní na soudruhy. Může být esej ve Lu Hsunově stylu použita proti chybám a nedostatkům v řadách lidu? Já si myslím, že ano. Je třeba vytyčit dělicí čáru mezi nepřítelem a námi; ve vztahu k našim soudruhům nelze zaujímat antagonistické stanovisko a chovat se k nim jako k nepřítelům. Musíme mluvit s vroucím přáním chránit věc lidu a zvyšovat jeho uvědomění a nesmíme přitom zaujímat postoj výsměšný nebo útočný.

Co když člověk nemá na psaní odvalu? Někteří říkají, že se neodvažují psát, i když mají co říci, jelikož by prý mohli někoho urazit a být sami kritizováni. Myslím, že takové starosti můžeme hodit za hlavu. Náš lidově-demokratický stát poskytuje prostředí, které prospívá psaní ve prospěch lidu. Pravidlo „ať rozkvete sto květů, ať soupeří sto škol“ představuje další garance rozkvětu vědy a umění. Pokud je to, co říkáš, správné, nemusíš se bát kritiky, skrze debatu můžeš své správné názory dále vysvětlit. Pokud je to, co říkáš, nesprávné, kritika ti může pomoci napravit chyby, a na tom není nic špatného. V naší společnosti je revoluční kritika a proti-kritika zdravou metodou k odhalení a vyřešení rozporů, rozvinutí vědy a umění a zaručení úspěchů v celé naší práci.

Za sedmé, zdali „otevřít dokořán“ nebo „omezovat“. Toto je otázka strategie. „Ať rozkvete sto květů, ať soupeří sto škol“ je jak dlouhodobá, tak klíčová strategie; není to strategie dočasná. V diskuzi soudruzi vyjádřili nesouhlas s „omezováním“, a já si myslím, že tento pohled je správný. Ústřední výbor Strany je toho názoru, že musíme „otevřít dokořán“, a ne „omezovat“.

Můžeme přijmout dvě různé metody vedení naší země, aneb jinak řečeno, dvě různé strategie — „otevřít dokořán“ nebo „omezovat“. Otevření dokořán znamená nechat lid, aby vyjadřoval své

názory svobodně, aby se nebál mluvit, kritizovat a debatovat; znamená to, nebát se nesprávných názorů nebo čehokoliv jedovatého; znamená to pobízet k debatě a kritice mezi lidmi s různými názory, umožnit zároveň svobodu kritiky a proti-kritiky; znamená to nenutit lidi s nesprávnými názory, aby se podřídili, ale přesvědčovat je rozumem. „Omezovat“ znamená zakazovat lidem ventilovat různé názory a nesprávné myšlenky, a pokud tak učiní, pak je „zničit jednou ranou“. To je cesta, jak zostřit rozpory, a ne je vyřešit. Otevřít dokořán nebo omezovat? Musíme si vybrat buď jednu nebo druhou z těchto strategií. My si volíme tu první, jelikož to je ta strategie, která nám pomůže upevnit naši zemi a rozvinout naši kulturu.

Strategii „otevření dokořán“ chceme využít, abychom se spojili s několika milióny intelektuály a změnili jejich současný světonázor. Jak jsem řekl dříve, naprostá většina intelektuálů v naší zemi chce dělat pokroky a přetvořit se, a jsou i dosti schopni přetvoření. V této souvislosti bude námi přijatá politika hrát velkou roli. Otázka intelektuálů je především otázkou ideologie, a uchylování se k hrubým a přehnaně tvrdým krokům v otázce řešení ideologických otázek není ku pomoci, ale ke škodě. Přetvoření intelektuálů a především změna jejich světonázoru je proces, který si žádá dlouhé časové období. Naši soudruzi si musí uvědomit, že ideologické přetvoření si vyžádá dlouhé, trpělivé a pečlivé práce, a nesmějí doufat, že několika přednáškami nebo na několika schůzích změní ideologii lidí, která se zformovala během několika desetiletí. Aby nám tito lidé dali za pravdu, můžeme je jedině přesvědčovat, a nikoli donucovat. Donucováním je nikdy nemůžeme přesvědčit. Nelze jim vnutit svou vůli silou. Vůči nepřítelům lze používat této metody, avšak vůči soudruhům a přátelům jí používat naprosto nelze. Co když nevíme, jak ostatní přesvědčit? Tak se musíme učit. Musíme se učit, jak přemáhat chybné myšlenky debatou a rozumem.

„Ať rozkvete sto květů“ je cesta k rozvoji umění a „ať soupeří sto škol“ je cesta k rozvoji vědy. Nejsou to pouze dobré metody rozvíjení umění a věd, ale v širším pojetí jde také o dobrou metodu pro všechnu naši práci. Umožňuje nám dělat méně chyb. Je mnoho věcí, kterým nerozumíme a proto nejsme schopni se s nimi vypořádat, skrze debatu a zápas ale dojdeme k jejich pochopení a naučíme se, jak se s nimi poprat. Pravda se rozvíjí v debatě rozdílných názorů. Stejná metoda může být použita, když se zabýváme čímkoliv, co je jedovaté a proti-marxistické, jelikož v zápase proti tomu marxismus vyvstane. Toto je vývoj skrze zápas protikladů, vývoj v souladu s dialektikou.

Nedebatovali snad napříč věky lidé o pravdě, dobru a kráse? Jejich protiklady jsou nepravda, zlo a ošklivost. První jmenování by bez druhých jmenovaných neexistovali. Pravda stojí v protikladu vůči nepravdě. Ve společnosti, stejně jako v přírodě, se každá entita neustále dělí do rozdílných částí, jsou jen rozdíly v obsahu a formě za různých konkrétních situací. Nesprávnosti a ošklivosti se budou vyskytovat vždy. Vždy budou existovat protiklady jako správné a nesprávné, dobré a zlé, krásné a ošklivé. Totéž platí o voňavých květech a jedovatém plevelu. Vztah mezi nimi je vztahem jednoty a boje protikladů. Jedině jejich srovnáním je můžeme rozlišit. Jedině rozlišováním a zápasením může nastat vývoj. Pravda se rozvíjí svým zápasem s nepravdou. Takto se rozvíjí marxismus. Marxismus se rozvíjí zápasem proti buržoazní a maloburžoazní ideologii, a může se rozvíjet pouze zápasem.

Jsme pro strategii „otevření dokořán“; až doposud jí bylo spíše příliš málo než příliš mnoho. „Otevření dokořán“ se nesmíme bát, stejně jako se nesmíme bát kritiky a jedovatého plevele. Marxismus je vědeckou pravdou; nebojí se žádné kritiky a žádnou kritikou nemůže být vyvrácen. Totéž platí pro Komunistickou stranu a Lidovou vládu; nebojí se žádné kritiky a žádná kritika je nemůže svrhnout. Vždy budou existovat nesprávnosti, a toho není třeba se bát. Nedávno se na jevišti ukázali duchové a příšery. Někteří soudruzi z této podívané nabyli velkých obav. Dle mého

názoru na tom v malém množství nesejde; během několika desetiletí tito duchové a příšery z jeviště zmizí úplně a nebudete je moci vidět, i kdybyste chtěli. Musíme prosazovat, co je správné, a oponovat tomu, co je nesprávné, nemusíme se však strachovat, pokud přijde lid do styku s nesprávnostmi. Žádný problém nebude vyřešen vydáním administrativních příkazů zakazujících lidu kontakt se zvrhlými a ošklivými jevy a nesprávnými názory, nebo zakazujících jim vidět na jevišti duchy a příšery. Samozřejmě zde nezastávám šíření takovýchto věcí, pouze říkám: „v malém množství na tom nesejde.“ Není vůbec nic zvláštního na tom, existují-li nesprávnosti, a nemělo by nám to způsobovat strach; ve skutečnosti to lidem pomáhá lépe s nimi zápasit. Ani velkých bouří není třeba se bát. Právě uprostřed velkých bouří se lidská společnost vyvíjí.

V naší zemi bude ještě dlouhou dobu existovat buržoazní a maloburžoazní ideologie, protimarxistická ideologie. Socialistický řád je v naší zemi již v podstatě vybudován. Dosáhli jsme základního vítězství v přeměně vlastnictví výrobních prostředků, ale nedosáhli jsme ještě úplného vítězství na politické a ideologické frontě. Otázka „kdo s koho“ mezi proletariátem a buržoazií v oblasti ideologie nebyla ještě definitivně vyřešena. Musíme ještě dlouho vést boj proti buržoazní a maloburžoazní ideologii. Bylo by chybné to nepochopit a od ideologického boje upustit. Všechny chybné názory, všechno jedovaté býlí, všechny nepřátelské stvůry musí být podrobeny kritice; za žádných okolností se jim nesmí ponechat volné pole. Nicméně tato kritika by měla být plně zdůvodněná, analytická a přesvědčující, nikoli hrubá či byrokratická, nikoli metafysická či dogmatická.

Již dlouhou dobu lidé vznášejí mnoho kritiky dogmatismu. Takto by to mělo být. Často však opomíjejí kritizovat revizionismus. Jak dogmatismus, tak revizionismus jsou v rozporu s marxismem. Marxismus se musí nutně rozvíjet dál, musí se rozvíjet ruku v ruce s rozvojem praxe a nemůže ustrnout. Kdyby stagnoval a setrval na šabloně, stal by se něčím neživým. Přesto však základní principy marxismu nelze porušovat, jinak by došlo k chybám. Pojímat marxismus z metafysického hlediska a považovat jej za něco strnulého, to je dogmatismus. Popírat základní principy marxismu, popírat všeobecně platnou pravdu marxismu, to je revizionismus. Revizionismus je jednou z forem buržoazní ideologie. Revizionisté stírají rozdíly mezi socialismem a kapitalismem, mezi diktaturou proletariátu a diktaturou buržoazie. To, co hlásají, není ve skutečnosti socialistická linie, nýbrž linie kapitalistická. Za současné situace je revizionismus ještě škodlivější než dogmatismus. Jedním z našich důležitých úkolů na ideologické frontě v současné době je rozvíjet kritiku revizionismu.

Za osmé a za poslední, je nezbytně nutné, aby se stranické výbory provincií, obcí a autonomních oblastí popraly s otázkou ideologie. Někteří zde přítomní soudruzi chtějí, abych se tohoto bodu dotkl. Na mnoha místech se stranické výbory s otázkou ideologie ještě nepopraly, nebo s ní podnikly jen velmi málo. Převážně jelikož jsou zaneprázdněny. Poprat se s ní však musí. Tímto „poprat se s ní“ mám na mysli to, že musí být umístěna na pořad dne a studována. Rozsáhlé, bouřlivé třídní boje mas, charakteristické pro čas revoluce, v naší zemi již z většiny skončily; třídní boj je zde však stále – převážně na politické a ideologické frontě – a je rovněž velmi akutní. Otázka ideologie teď nabyla vysoké důležitosti. První tajemníci stranických výborů všech provincií, obcí a autonomních oblastí by se měli s touto otázkou osobně poprat – správně může být vyřešena, pouze pokud jí dají vážnou pozornost a ponoří se do ní. Schůze ohledně propagační práce podobné této naší současné by se měly pořádat všude a měla by se na nich diskutovat propagační práce a všechny jí příbuzné problémy. Těchto schůzí by se neměli účastnit pouze naši straničtí soudruzi, ale také lidé

mimo naši stranu, a zahrnuti by měli být i lidé s odlišnými názory. To vše bude ku prospěchu těchto schůzí, a jak ukázala zkušenost nynější konference, žádná škoda z toho nevzejde.

1 „O samozásobení armády pomoci rozvoje výroby a o významu hnutí pro nápravu stylu práce a hnutí za rozvoj výroby“ ve Vybrané spisy Mao Ce-tunga, sv. 4, str. 461